

מרוכה פרק שביעי בבא קמא

סמ.

עין משפט
נר מצוה

(א) ב"מ. קדושין נב. (לעיל ספ: לקמן ע"א.) (ב) [שבת פ"ב, א] (ג) מעשר שני שיה' מ"א, (ד) ה"ר"מ מ"ו, (ה) גיטין לה. ע"ה. ממונות ע"ו. ב"מ לה: כ"ב קנ"ג. סנהדרין לה: [בבבבות כד.], (ו) [תוספתא פ"ה פ"ב, א] (ז) ז"ל ממתיא, (ח) [גיטין לו: וש"ל], (ט) [ז"ל דמנא ג"י ר"מ מוספו צימא וצמולין ועירוויין], (י) [ב"ב קנ"ג:], (יא) [גיטין ע"ד.], (יב) [ז"ל שליש], (יג) [פאה פ"ו מ"ה], (יד) ע"ין ר"מ, (טו) יומר מנדי ג"י ר"מ [בפי' הבטורא ותו"ט וכן בפי' ה"ר"ש אה"א כדי נפילה ופירוט של כדי נפילה פי' רש"י ב"מ קה. וע' שפירס' מנסולת י"ד], (טז) רש"י, (יז) ז"ל לא פירש. רש"י, (יח) וא"כ הו' הפקר לכל התקן מחלו"ט גרסאות, (יט) שרי מחויב לשלם להגזל העתק מח"ג.

קצוות. מוט"ש. ונתן פיסת רגזים קציבות הגבולים להודיע שהוא כרס רבעי ואסור בלא פדיון: **דאיכא הנאה מיניה.** לאחר זמן בחרישה וזריעה וקצירה: **אף האו נמי איכא הנאה מיניה.** בפדיון: **חרסית.** כתומי רעפים טיבלי"ש צלעו': **וממחה ושופך.**

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

חייב אתה ליתן לו טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה מ"ט כיון דלא (ב) פסקה מילתא אחתי גנב הוא לא צריכא דאמרי ליה חייב אתה ליתן לו: גופא (ב) אמר רבי יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינן יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו ומי אמר ר' יוחנן הכי והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה (א) ותנן כרם רבעי היו מציינין אותו בקצוות אדמה סימנא כי אדמה מה אדמה איכא הנאה מינה אף האי נמי כי מפרקא שרי לאיתנהוי מינה וישל ערלה בחרסית סימנא בחרסית מה חרסית שאין הנאה מינה אף האי דלית ביה הנאה מינה וישל קברות בסיד סימנא דחיוור בעצמות וממחה ושופך כי היכי דניחזור טפי אמר רבן שמעון בן גמליאל יבד"א בשביעית דהפקר ניהו אבל בשאר שני שבוע הלעיטוהו לרשע וימות והצנועין מניחין את המעות ואומרים כל הנלקט מזה מחולל על המעות הללו וכי תימא מאן תנא צנועין רשב"ג (א) (ורבי יוחנן כסתם יחידאה לא אמר) והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן

כרם רבעי ב'. ק"ק דלא נקט ערלה תמלה:

חרסית. פירש הקונטרס כתומי רעפים וקשה דפסק כסוי הדס (מולין דף פח. ושם ד"ה חרסית) חשיב חרסית ולפינה כתומיה **מה חרסית דלית ביה הנאה מינה** לר"י דסוף כסוי הדס (סס:)

אומר דאין מכסים אלא בדבר שזורעים בו ומלמיה ומשמע הדס דמכסין בחרסית ומיכ"ר ר"ת דחרסית זורעים בו ומלמיה אכל אין מוליאה (א) כדי נפילה לכך קרי דלית ביה הנאה ופילו מוליאה יותר מכדי נפילה הואיל ופירוטיה מועטים חשיב לית זה הנאה:

והצנועין מניחין את המעות ב'. אף שביעית נוהג בכרם רבעי כדמשמע (א) [דאמלתייה] דמ"ק [קאין] לריך לומר דלנועין אשאר שני שבוע קיימי דלא אשביעית כיון שהיו זוכים מן ההפקר לא היו יכולים לחלל:

ב' הנלקט מזה יהא מחולל. מימיה נמי היו אומרים דלמה שנתקטים אחר אמירה לא היה מועיל ואם כן וכי צלל עשה זה אומרים כן זלי הפסק וכ"ת שצבל ערב היו אומרים כן כמו גזי עניים בצמון מ"מ לא הייתה תקנה למה שאכלו קודם אמירה ואורי' דכל הנלקט לאו דוקא ממש אחר לקיטה אלא מניח מעוט בעוד שלא נלקט ואומר כרם רבעי זה לכשיהיה נלקט יהיה מחולל אחר הלקיטה והא דקאמר ר' יוחנן

דוסא לעיתותי ערב אפילו מן השחרית היה יכול לעשות כן כמו שפירשתי אלא עשה טובה קמ"ל שלא יתפקרו עניים ללקט הרבה כיון שהפקיר אי נמי לעיתותי ערב דוקא אכל שחרית גזרין שמא לא (א) פירש דלאחר לקיטה יחולל הפקר וא"ת וכיון שיש חילול בצמון נלקט דממשע בצמון למה היו הלנועים דוחקים למה לא היו מחללים כל הכרם צבת אחת וי"ל דשמא היו רואים להוליך שאר הפירות לירושלים לפיכך לא היו רואים לחלל הכל צבת אחת אי נמי לפי שלא היה מועיל חילול למה שיגדל אחרי כן וא"ת כי קאמר כל המתלקט הא לא היה מועיל למה שגדל אחר כך וי"ל דמ"מ מה שהיו יכולין לתקן היו מתקנים ועוד דשמא היה צטל צבוב (א) ואע"י דדבר שיש לו מתיחין אפילו צאלף לא צטיל מכל מקום מדאורייתא צטיל:

אימא ב' המתלקט. משמע דחל פדיון צמחוד לרקע שהרי קודם לקיטה היה מתחלל שהרי אחר שנלקט צבא לרשות אחרים אין לבעלים כח בהן לחלל ומיניה דצמחוד משמע שאין חילול צמחוד דמינא צבוק מעשר שני כרם רבעי צ"ש אומרים אין פודין אותם ענבים אלא אין וצ"ה אומרים ענבים ויין והכל מודים שאין פודין צמחוד לרקע ונראה דטעמא דילפינן קדש קדש ממשע ריש לומר דהתם לא היו טעמא אלא משום דצמחוד אין דמיו ידועין ולכך אין פודין אפילו על פי שלשה והיינו נמי טעמא דב"ש:

ב' שלקטו עניים היום יהא הפקר. תקנה עושה לעניים לפוטרו מן המעשר כשמתקטין יותר מדיים כגון ג' שבולים ואוכלין צלא מעשר לפי שלקט שמחה ופאה פטורים מן המעשר לכך אומר צע"צ כל שלקטו יהיה הפקר כדי שיפטור הכל ממעשר דהפקר פטור ממעשר וריכין לומר דבעל הבית אין מתייאש דאם היה מתייאש וחסיד יאוש מדעת כמו תמרי דיוקא וא"כ למ"ד יאוש כדי קני תקשה ליה מה מועיל הפקר לפוטרו מן המעשר והלא כבר זכו בהן עניים צמורת גזל על ידי יאוש ומיניה זה אין להקשות אם בעל הבית מתייאש למה לריך הפקיר כדי לפוטרו מן המעשר והלא יאוש חסוד הוא כהפקר לפוטרו מן המעשר דמנוח צאלו מתיאשות (ב"מ ד' כ"א): ועוד דלמה לא יועיל כל שלקטו לכ"ע דלטו מן גרמ מתיאש דאם לא דמי יאוש דהכא דגזי גזלן ליתא דמתיאש דאי יאוש אין בכל ענין אפילו אם אין הגזילה ברשות הגזלן צשעת יאוש אם כן יאוש דהכא לא היה אלא כלפי דרדיה והוא כמנחה צעלמא לגזלן לו לפטור מן המעשר ואפילו א"ת"ל דלא קני אלא"כ הגזילה ברשות הגזלן אכל אם היא ברשות הרבים צשעת יאוש כל המחזיק בה וזה צה אי נמי למ"ד יאוש כדי לא קני כלל וכל המחזיק בה וזה צה (א) מ"מ אין זה יאוש פטור מן המעשר דנהי דנגזל אין יכול לתבוע מן המחזיק בה אחר יאוש כדאמרין בהגזל בתרא (לקמן ד' ק"א): דדוקא גזל ולא נתייאשו הבעלים ובה אחר ואכלו רבה מזה גובה רבה מזה גובה אכל אחר יאוש אין יכול לגבות כלום מן השני מ"מ כיון שכל אדם אסור להחזיק בה מפני שהיא נריכה לגזלן ליפטור (א) מן הגזל ואם כבר זכה בה אחר לכל הפחות חייב לשלם דמים לגזלן כדאמר לעיל דאפילו למ"ד יאוש לא קני חייב גנב שני לשלם קרן לגנב ראשון לא חשיב חסוד לפטור מן המעשר דטעמא דהפקר פטור מן המעשר משום דכמי צה לוי כי אין לו חלק ונחלה עמך יא' לקט ושחמה ופאה שיש לו חלק ונחלה עמך והיינו טעמא דהפקר והלא אין לו חלק מן האסור לנכות בה אלא וזה חייב לשלם לכל הפקר דמים ועוד דצמחוד אין מתייאש אלא לגבי עניים ואין מועיל לפטור מן המעשר עד שיהיה הפקר לעניים ולעשירים כשמיניה:

הלוקח

הגהות הב"ח
(א) גזל דלא פסקה למילתא כ"ל:

הגהות מהר"ב
רנישבורג

[א] תוד"ה כל הנלקט וכו'. ואע"ג דכבר שיש לו מתיחין וכו'. ע"י שטיה מתוקנת שפירק עות דמיני דלא נכח כל הו' דבר שיש לו מתיחין:

רבינו הגנאל

דאמי' לו חייב אתה לשלם לו. והקדיש משלם ככל לבעלים והקדש להקדיש. אבל אם אמ' לו צא לו, אפילו אם טבח ומכר אחר כך פטור מד' הו' וכל שכן אם הקדיש. ופירק ריש לקיש לטעמיה. והרד"ק גמ' אמ' ר' יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהן אין יכולין להקדיש. הגולן לפי שאינו שלו והגולן לפי שאינו ברשות. והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה, ותנן כרם רבעי מציינין אותו בקצוות אדמה. פיר' בלשון ישמע' אקטאצ אל טין. פיר' הו' מציינין אלו המקומות להתרחק מהן. כל הרוחה זה הציון מכרם רבעי ומן הערלה משום איסורא, ומן הקברות מש' עומתא. והצנועין היו בכרם רבעי שלהן מניח מעוט ופודין הפירות שכבר נלקטו כדי שיאכלום המתקטין אותן בחייהו. והלא אלו הצנועין סתם משנה הן, ואמ' ר' יוחנן הלכה כסתם משנה, ... אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו. וכי תימא משנה זו אינה דצנועין... יחידאה לא אמ' ר' יוחנן כול'. ופירקין, לא תימא מתיחין כל המתלקט שכבר יצא ... המתלקט, כלומר קודם שיתלקט ערנו ברשותו היה פטורה. ואקשינן, ובה ומי אמר ר' יוחנן הכי מתני' כי המתלקט הוא,

גח א מיי פ"ב מהל' נגינה הל' טו:
גכ ב ג מיי פ"ט מהל' מעשר שני הל' ז:
ד ה מיי פ"ח מהל' טומאת מת הל' ט:
ה ו ז מיי פ"ט מהל' מעשר שני הלכה ז:

לעני רש"י

מוט"ש [מוט"ש]. רבגי אומה. טיבלי"ש [טיבלי"ש]. רעפים.

מוסף רש"י

הלכה כסתם משנה. רבי הוא סדר המשנה וכשראה דבני חכם וישו עשיתו שגלן סתם ולא הסיכר שם אומרו עליהן כדי שלא יהו עשיון מפי יחוד ונחלון כאלו עשנו מפי המנוסים וישו כמנתן (ביצה ב). הרץ מערב. גנט פשוט (כ"ב קנ"ג). וצידן. גמספת גיטין (ע"ד). וראיה אחרונה. דבני ממונות השני (פסח ד' א). שנתלקן שני מחלוקת צמחא שטר רח"ש לפיכך את הדין, מלאשונה הסבור כמנו וצמחודין אין הלכה כמנו (ב"מ ע"ה).

רבינו הגנאל

והאמי' צנועין ור' דוסא אמ' דבר אחר, ור' דוסא נלקט אמ', דתניא ר' יהודה אמי' כול'. ופירק. אפי' ואימא ר' דוסא אומ' שחרית בעל הבית עומד על שדה ואומ' כל שילקטו עניים היום מן העומדין יהא הפקר, ר' יהודה אומ' לעיתותי ערב עומד בעל הבית על שדה ואומ' כל שילקטו עניים מן העומדין יהא הפקר. ולא סגי' דלא ספק להו הכי, שאם העמיד ר' יהודה הוא דאמי' כל שילקטו עניים, ברובו ובריו אית ליה ברירה, דאמי' כל שילקטו היום נלקטו. ואמר ר' יהודה וקטן כי הו' הנלקטין הן שהפקדון בעצמן, הרי אית ליה ברירה. ושמעינן ליה בעלמא דלית ליה ברירה, דתנן